

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATSZEMLE

Dr. Tilman Müller-Stoy, dr. Rudolf Teschemacher: Semmis az Egységes Szabadalmi Bíróságra vonatkozó Egyezmény német ratifikációs törvénye – csupán operációs baleset vagy gyógyíthatatlan betegség? (The German Act on the Ratification of the UPCA null and void – Just an operational accident or an incurable disease? BARDEHLE PAGENBERG IP Report, 2020. április 14.)

Nehezen képzelhető el, hogy a német Szövetségi Alkotmánybíróságnak (Bundesverfassungsgericht, BVG) lenne egyéb olyan döntése, amelyet Németországban és akár Európán kívül is olyan türelmetlenül vártak, mint a BVG 2. tanácsának döntését az Egységes Szabadalmi Bírósági Egyezmény (Agreement on a Unified Patent Court, UPCA) ratifikálása elleni panasz ügyében. A BVG a ratifikálást hatálytalannak nyilvánította, mert azt nem a parlament (Bundestag) tagjainak kétharmados többsége hagyta jóvá, amit a BVG szükségesnek tart. Az alábbiakban a BVG-döntés érvelésének az UPC-rendszer jövőjére gyakorolt hatásával foglalkozunk.

a) A BVG indokolásának elvi alapja és jelentése

Úgy tűnik, hogy sok kommentátor a ratifikációs eljárás hiányosságát, vagyis a kétharmados többség hiányát csupán kisebb formai hibának tekinti, amelyet könnyen lehet orvosolni, és így nem érdemel komoly figyelmet. A német alkotmánytörvény szemszögéből azonban ez határhátdöntésnek tekinthető, mert azzal az igen kényes kérdéssel foglalkozik, hogy hogyan és milyen mértékben lehet a német alkotmány szerkezetét megváltoztatni nemzetközi együttműködés keretében, különösen az európai integráció céljából.

A BVG azzal a kérdéssel szembesült, hogy vajon a szuverenitási hatalom átruházása az UPC-re, ami a német alkotmány (Grundgesetz, GG) 23(1) cikkének 2. mondata értelmében lehetséges, lényegében megváltoztatta vagy kiegészítette-e a német alkotmányt. A BVG-nek arról kellett döntenie, hogy az olyan kötelezettség egy nemzetközi szerződésben, amely a német állampolgárokat egy nemzetközi hatóság cselekményeinek teszi ki, alapját képezheti-e egy egyén által benyújtott alkotmányjogi panasznak, mielőtt a hatáskört biztosító cselekmény hatályba lépett volna. A bírók 5:3 arányú többsége igent mondott, azt az álláspontot képviselve, hogy a bírói tevékenységek bármilyen átadása egy nemzetközi bíróságnak módosította a törvénykezési hatalom átadását az alaptörvényben rögzített bíróságokra, és ilyen vonatkozásban lényeges feltételekkel a német alkotmány módosítását képezte. Ilyen összefüggésben a BVG elfogadta egy állampolgár igényét arra, hogy vizsgálják felül az átadás alaki szempontjait azon érv alapján, hogy a nemzetközi törvény szerint a

hatáskör átadása egy másik jogi személynek rendszerint „elvész”, és a jogalkotó nem tudja könnyen visszaszerezni.

A BVG bírónak többsége azon a nézeten van, hogy a megközelítés jogi alapja az alaptörvény 38. cikkében lefektetett demokratikus elv, amely lehetővé teszi egy állampolgár számára, hogy arra tartson igényt, miszerint a szuverenitási jogok csak olyan módokon legyenek átadhatók, amelyek a német alkotmányban le vannak fektetve.

b) A ratifikálási eljárás hiányossága csupán formai jellegű, vagy pedig az UPC jövőjét is befolyásolhatja?

Ennek a kérdésnek a vizsgálatánál formai szempontok mellett további három szempontot is figyelembe kell venni:

- az UPC bírónak státusza nem egyeztethető össze a törvényi szabályokkal;
- az UPC alapjogokat befolyásoló rendelkezései nélkülözik a demokratikus törvényességet; és
- az UPCA sérti az EU-törvényt.

A BVG úgy döntött, hogy a panasz a fenti három kérdés vonatkozásában elfogadhatatlan, azonban megállapította, hogy ez a tény nem alapozhatja meg a demokratikus elv sérelmét, és hogy az EU-törvény nem tartalmaz olyan alaki vagy lényegi követelményt, amely kétségbe vonhatná egy német törvény érvényességét, vagy akár sértené a német alkotmány önazonosságát.

Az UPC egyrészt egy nemzetközi testület saját külső EU-törvényével, másrészt EU-törvényt kell alkalmaznia, és figyelembe kell vennie az UPCA 20. és 24(1) cikke szerinti elsőbbségét, amire példaként említjük az egységes európai szabadalomra vonatkozó két rendeletet, a biotechnológiai irányelvet és az érvényesítési irányelvet. Ilyen szövegösszefüggésben a döntés utolsó szakasza néhány elméleti megjegyzésre adott okot. Itt a BVG megállapította, hogy az EU-törvény feltétel nélküli elsőbbsége sértheti a német alkotmányt. Az ennek a megfigyelésnek a szövegösszefüggésében említett döntés egyértelművé teszi, hogy az alkotmányjogi panasz alapjaként hivatkozott demokratikus elv folyamánként vizsgálhatják, hogy a vizsgált mérték megfelel-e az alaptörvény 20(1) és (2) cikkében kinyilvánított szabálynak. Ezért sok kommentátornak, aki a BVG indokolásából arra következtetett, hogy a panaszra irányuló támadások jelentéktelenek az UPC jövője szempontjából, egyszerűen nincs igaza. Teljesen nyilvánvaló, hogy a BVG ezeket a támadásokat csupán a felülvizsgálat korlátozott szabványa vonatkozásában vizsgálta, amely azokra a mostani eljárásokra alkalmazható, amelyeket egy személy indított a törvénykezési eljárás folyamán.

A BVG hangsúlyozta, hogy az alapvető jogokat nem csupán akkor kell figyelembe venni, amikor szuverenitási jogokat adnak át, hanem akkor is, amikor azokat gyakorolják. Ez annyit jelent, hogy az UPC által hozott alkotmányellenes döntéseket a BVG vizsgálhatná felül.

Az első jelzése annak, hogy a BVG hogyan fogja alkalmazni a fenti elveket, annak a négy függő ügynek a kezelési módja lesz, amelyeket az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) fellebbezési tanácsai előtt folyó bírói felülvizsgálat állítólag hiányos rendszere ellen indítottak. Ezeknek az ügyeknek a kimenetele nem csupán azt a felülvizsgálati szabványt érinti, amelyet a jövőben várhatóan be fognak nyújtani alkotmányjogi panaszként az UPC döntései ellen. Valójában ez közvetlenül érintheti az egységes európai szabadalmi rendszert, mert a fellebbezési tanácsokat – végső döntésre jogosultakként – ebbe a rendszerbe integrálják egységes európai szabadalmak megsemmisítési ügyeiben és felszólalás utáni fellebbezési eljárásokban.

c) Az UPC-rendszert mindenképpen meg kell változtatni

Függetlenül a fentebb mondottaktól, a rendszer semmiképp sem maradhat változatlan. Ennek legkézenfekvőbb oka, hogy az UPCA 7(2) cikke arról rendelkezik, hogy az UPC központi divíziójának egyik szekciója Londonban működik. Egyértelműnek látszik, hogy ez összeegyeztethetetlen azzal a ténnyel, hogy az Egyesült Királyság nem maradt tovább az UPCA szerződő állama. Ezért az UPC jövőjének döntő kérdése, hogy van-e politikai akarat a rendszer folytatására az Egyesült Királyság nélkül. A kérdésre adható pozitív választ számos ok támasztja alá.

A szabadalmazási eljárás és adminisztráció szintjén a felhasználók számára továbbra is jelentős megtakarítások érhetők el a még mindig meglevő validálási kiadások kiküszöbölése miatt, amihez széles földrajzi tevékenységi kör társul. A szabadalmi pereskedés szintjén központi előnyt jelent a költséges és időt rabló, több európai államban párhuzamosan folyó eljárások kiküszöbölése, vagyis a lehetőség egyetlen eljárásban, egyetlen bíróság előtt egy olyan bírói döntés elnyerésére, amely az EU teljes területén érvényes.

Rátérve a rendszer támogatóinak jelenlegi véleményére, először az UPC Előkészítő Bizottságának elnöke, *Alexander Ramsay* kijelentését idézzük:

„Mihelyt Németország olyan helyzetben lesz, hogy ratifikálja az UPC-egyezményt és az ideiglenes alkalmazás jegyzőkönyvét, intézkedéseket fogunk tenni, hogy foglalkozni tudjunk az Egyesült Királyság távozásának gyakorlati következményeivel.”

A német igazságügyi miniszter – sokak meglepetésére – annak a reményének adott hangot, hogy hamarosan befejeződik a német ratifikálási eljárás. „Támogatom az európai innovációs utat annak előmozdításában, hogy megvalósuljon az egységes szabadalom és az Egységes Szabadalmi Bíróság. A szövetségi kormány gondosan mérlegelni fogja a BVG döntését, és vizsgálni fogja annak a lehetőségeit, hogy orvosolja a BVG által megállapított alaki hibákat.”

Az ESZH elnöke üdvözölte a német bejelentést, és kijelentette, hogy még nyilván van lehetőség az UPCA jóváhagyására a kívánt parlamenti többséggel.

Ezek a nyilatkozatok érdekesek, ha figyelembe vesszük az alábbi hátteret. Miközben az Előkészítő Bizottság mindig nagyon bizakodóan nyilatkozott, bejelentve a rendszer közeli megvalósítását, mintegy fél évvel korábban a német igazságügyi miniszter sokkal óvatosabb volt, amikor kinyilvánította, hogy az Egyesült Királyság UPCA-ból való kilépésének ténybeli és jogi következményeit európai szinten kell vizsgálni és koordinálni a ratifikálási eljárás befejezése előtt.

Ezek a következmények azonban még nem váltak egyértelművé. Valójában komoly kérdések merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a jelenlegi, már 2021 őszen végződő jogalkotási periódusban meggyőző választ fognak-e találni számos kérdésre. Nem csupán az Egyesült Királyság kilépésének gyakorlati következményeit kell megtárgyalni, hanem azt is, hogy az UPCA-t hogyan lehet hozzáigazítani jogilag megvalósítható módon a megváltozott körülményekhez. Az UPCA 87. cikkének 1. és 2. bekezdése az Adminisztratív Bizottságnak némi jogosultságot nyújt az UPCA felülvizsgálatára, de nem korábban, mint hét évvel a hatálybalépés után, mégpedig abból a célból, hogy az egyezményt harmonizálják az EU-törvény nemzetközi szerződéseivel. Az 1. bekezdés nem érdekes, azonban a 2. bekezdés szerint erősen vitatható, hogy az egyezmény felülvizsgálatára vonatkozó rendelkezést fel lehet-e használni az egyezmény hatálybaléptetésére. Minthogy az UPC döntései az összes szerződő tagállamban érvényesíthetők, az UPC csupán olyan jogi alapon hozható létre, amelyet nem lehet komolyan megkérdőjelezni.

Ettől függetlenül az UPCA 87(1) és (2) cikke szerinti módosítást minden egyes szerződő állam megنادályozhatja, ha kinyilvánítja, hogy a 3. bekezdés alapján nem kíván a módosítás által kötve lenni. Tehát gyakorlatilag az Adminisztratív Bizottság minden változtatásához egyhangú jóváhagyás szükséges.

Ilyen vonatkozásban heves vita várható arról, hogy melyik város örökli majd London szerepét mint a központi divízió egyik szekciójának a helyét. Erre először Milánó jelentkezett, de Olaszország valójában nem erősítette meg a helyzetét, mert a kormány nyilvánvalóan Torinónak kedvez. Mások azt támogatnák, ha ebből az alkalomból Párizs egyedül birtokolná az egész központi divíziót. Helyszíneként Hollandia is versenybe lépett, amit még más államok is követhetnek, így Németország olyan államként, amelyben több szabadalombitorlási eljárást folytatnak, mint együttvéve az összes többi tagállamban. Ebben a kérdésben Németország mostanáig szerény mérsékletet tanúsított, ami nem meglepő nemzetközi tárgyalásokon, de a dolgok idővel változhatnak.

d) Mi várható a közeljövőben?

Most kell elindítani az Egyesült Királyság részvétele nélküli, módosított tervet, amihez azonban nem csupán a fentebb tárgyalt jogi kérdéseket kell megválaszolni, hanem azokat is, amelyeket a BVG lényegileg eldöntetlenül hagyott. Bizonyára nem lenne felelős politikai

megközelítés egy olyan bírósági rendszert hozni létre, amely előre látható és elkerülhetetlen jogi támadásoknak lenne kitéve a nemzeti bíróságok és az Európai Bíróság (CJEU) előtt.

A további tárgyalásoknak szükséges eleme kell, hogy legyen az a kérdés, hogyan lehet a rendszert az ipar számára vonzóvá tenni. Többé már nem igazolható az évekig tartó tárgyalások után a legtöbb szabadalmi bejelentést felmutató négy állam megújítási díja alapján rögzített díj, mert figyelembe kell venni, hogy egy átlagos bejelentő, aki három vagy négy EPC-tagországban kíván oltalmat szerezni, az Egyesült Királyságban további megújítási díj fizetésére lesz kötelezve. Így az egységes európai szabadalom korlátozott hatáskörét alacsonyabb megújítási díjnak kell tükröznie. Másrészt az egységes európai szabadalmat olyan bejelentők fogják csak fenntartani, akik magas szinten igényelnek oltalmat, például a gyógyszeripar.

Végül érdemes lehet felhasználni a szükséges tárgyalásokat az UPCA időközben felismert hiányosságainak kiküszöbölésére is. A be- és kilépésre vonatkozó szabályokat sokan kifogásolták, mert nélkülözik a törvényi alakításokat. Továbbá nincs ok az európai szabadalomköteg kötelező beiktatására az UPC törvénykezésébe – valószínűleg jobb megoldás lenne a szabad verseny az UPC és a nemzeti bíróságok között, ahol az UPC lenne győztes, ha az eljárások hatékonysága és a bírók szakértelme bizonyulna kedvezőbbnek. Különböző felhasználók kénytelenek lennének az (elérhető) közvetett utakat használni, fenntartva a nemzeti bíróságok igénybevételét. Az eljárási szabályokat is karcsúsítani lehetne olyan elemek kiküszöbölésével, amelyek egyesült királyságbeli fogalmakon, nem pedig kontinentális európai megfontolásokon alapszanak. Ez az eljárás egyszerűsítését – és egyúttal költségcsökkentést – eredményezhetne.

Dr. Palágyi Tivadar

* * *